

CURAT – NECURAT ȘI IMPLICAȚIILE ACESTORA DIN EPISTOLA LUI BARNABA*

ANI IONUȚ CONSTANTIN
Institutul Teologic Adventist, București
ani.constantin@institutadventist.ro

Abstract: This study approaches interpretations about clean and unclean animals as they are found in the Epistle of Barnabas, by comparing them with other interpretations of the Fathers of the Church, but also with other contemporary authors to determine whether or not these interpretations are scriptural. The first chapter is an introduction on the use of Barnabas' Epistle by the Church Fathers, its acceptance among believers and some elements of the content of the letter. In the second chapter, the interpretation of clean and unclean animals is presented in terms of Novatian, Clement, Philo, Aristeeas, Barnabas, and a parallel is drawn among these interpretations, highlighting differences and similarities. The focus is on Leviticus 11 in parallel with Barnaba 10. For a clearer understanding concerning the interpretations found in the Epistle of Barnabas, a separate section is needed, the third section entitled *The Sanitary Mosaic Law in the NT*. Here, we will notice if the law can be understood allegorically or it adopts the same interpretation as the one in Leviticus. The last chapter treats misinterpretations of the epistle and the establishment viewpoint on the interpolation in Chapter 10. One of the errors is that Barnabas, a convinced anti-Jew, says that Jews were false interpreters of the Scripture because they interpreted the laws literally. The conclusion is that Barnabas borrows from the interpretation of the Judeo-Hellenistic traditions, allegorizing the interdiction of consuming unclean animals, using zoological speculations. This allegorical interpretation, used by Barnabas, interprets the OT in a creative, spiritual manner.

Keywords: Epistle of Barnabas, New Testament, Old Testament, kosher, allegory.

1. Introducere

Date fiind multe probleme de interpretare cu privire la legile și practicile iudaice (Maurice/ Isidore 1977, p. 84), mai ales din perspectiva scrierilor necanonice, intenționăm ca în această lucrare să clarificăm motivul real al dării legii cu privire la alimentație, luând în considerare, în mod special, scrierea Epistola lui Barnaba (Barn.). De asemenea, vom răspunde la întrebarea ce semnifică animalele curate/

---

* *Clean - unclean and their implications in the Epistle of Barnabas.*

necurate și vom oferi câteva puncte de vedere pentru a stabili dacă este biblică interpretarea ce se regăsește în Barn.

Vom analiza și legăturile textuale din capitolul 10 pentru că, de fapt, în acest capitol se vorbește despre animalele curate și necurate, însă ne vom concentra atenția și asupra paralelei cu Psalmul 1. Mai mult decât atât, vom verifica, pe lângă scrierile Părinților bisericești, dacă NT susține argumentația utilizată în Barn. sau dacă susține abolirea legii sanitare mozaice ori înțelegerea acesteia în sens spiritual.

2. Prefața epistolei

Epistola lui Barnaba a fost citată de către Clement din Alexandria¹, Origen, Eusebiu, Ieronim și mulți Părinți din vechime. Cotelerius (Cotelier 1672) afirmă că Origen și Ieronim au socotit epistola autentică și canonică, dar Cotelerius însuși nu credea aceasta. Dimpotrivă, el presupune că a fost scrisă în beneficiul ebioniților (creștinii evrei) care erau perseverenți în ritualuri și ceremonii.

Este general acceptat faptul că autorul era din Alexandria, dat fiind atașamentul lui față de abordarea alegorică, pentru care Alexandria era bine cunoscută, și fiindcă de aici provin cele mai timpurii dovezi ale existenței acestui document. Epistola pare să fi fost scrisă după distrugerea templului din Ierusalim, în anul 70 d.Hr., dar înainte ca orașul să fie reconstruit de Hadrian, după revolta din anii 132-135 d.Hr. Nu este posibilă o precizie mai mare între limitele menționate.

Textul a fost reconstruit pe baza următoarelor mărturii: *Codex Sinaiticus*, secolul al IV-lea d.Hr. (în limba greacă); *Codex Hierosolymitanus*, 1056 d.Hr. (în limba greacă); un fragment din papyrusul 9:1-6 (în limba greacă).

În capitolul 10 se pot observa câteva atitudini și concepte, dintre care amintim: preceptele legii cu privire la jertfe și la mâncare, înțelese exclusiv în sens spiritual; aversiune totală față de VT; nerecunoașterea obiceiurilor iudaice. Astfel, pe baza gnozei, care dă o cunoaștere mai adâncă a textului Scripturii, autorul interpretează persoanele și faptele VT – interzicerea consumului de porcine sau al altor animale necurate înseamnă interzicerea legăturilor cu oamenii stricați și răi.

2.1. Scurtă introducere la cuprinsul Epistolei

În Barn. 1:5, autorul transmite ideea că ceea ce urmează să scrie nu este de la el, ci „a primit”, iar el le scrie pentru a sprijini duhurile credincioșilor: „pentru ca, împreună cu credința, și cunoștința să le fie desăvârșită” (BARN.).

De asemenea, în Barn. sunt evidențiate trei doctrine (nădejdea vieții, începutul și sfârșitul) ce sunt considerate ca fiind de o importanță majoră în viața credincioșilor.

---

¹ Clement din Alexandria (210 d.Hr.) pune pe același nivel Evrei, 2 Ioan, 3 Ioan și Epistola lui Iuda cu Păstorul din Hermas și Epistola lui Barnaba. Vezi Davidson 1877, p. 139.

În Barn. 2:3-6 se citează din Is. 1:11-14, susținându-se că Dumnezeu nu dorește nici sacrificii, nici arderi de tot, nici jertfe, iar Isus Hristos a desființat aceste lucruri, oferind o lege nouă, liberă de jugul obligației.

O altă interpretare este oferită în capitolul 4:8, unde se citează din Ieș. 32:7 și Deut. 9:12. Aici, autorul afirmă că, odată cu spargerea celor două table ale Legii de către Moise, legământul care se afla pe ele a fost rupt – neținând cont că Moise a primit alte table – și legământul lui Isus este pecetluit în inimi.

La încheierea scrierii barnabeene este subliniată importanța sa, majoră în ceea ce privește cunoștințele despre mântuire.

2.2. Barnaba 10 vs Leviticul 11

Creaturile care apar în cele două scrieri și cele care apar doar în Epistola lui Barnaba, conform ordinii apariției lor, sunt următoarele:

Epistola lui Barnaba, capitolul 10	Leviticul, capitolul 11
porc, vultur, șoim, corb (cioară), pește fără solzi, uliu, țipar, caracatiță, sepie, iepure, hienă, nevăstuică.	iepure, porc, vultur, corb, șoim.

3. Interpretarea animalelor curate și necurate din epistola lui Barnaba

În Epistola lui Barnaba, în capitolul 10, este folosită teoria alegorică. Această teorie spune că distincția dintre animalele curate și cele necurate se bazează pe faptul că ele simbolizează diverse virtuți sau vicii; animalele curate reprezintă virtuți și animalele necurate reprezintă vicii. Această teorie este foarte veche pentru că este deja prezentă în Scrisoarea lui Aristeas (ARISTEAS, p. 145-148, 153). De asemenea, ea se găsește în scrierile lui Filo din Alexandria și la diferiți părinți ai Bisericii timpurii, cum ar fi Irineu, Clement din Alexandria, Origen și Novațian. Această teorie a fost cel mai mult susținută în scrierile lui Novațian (vezi NOVATIANUS). Este interesant de observat modul în care a fost folosită această teorie în diferitele comunități în care a fost propusă: în cercurile evreiești, această metodă de interpretare a fost folosită pentru a apăra validitatea legilor dietetice, în timp ce în cercurile creștine aceeași metodă alegorică a fost folosită ca o modalitate prin care să se elibereze de responsabilitatea de a respecta aceleași legi dietetice.

3.1. Interpretarea animalelor considerate curate

Animalele curate sunt un tip al oamenilor desăvârșiți care au stăruit în meditație, lucrare și rugăciune. Pe de o parte, fiecare animal care are copita despăcată și rumegă este curat deoarece despăcătura copitei semnifică stabilitate în neprihănire sau urmarea căii dreptății și a așteptării revenirii Domnului Hristos. Pe de altă parte, rumegarea este hrana adecvată a neprihănirii, „Cuvântul” (care pătrunde în exterior

prin predare și este rechemat intern de gândire). Totodată, prin rumegare se implementează ideea de meditație neîncetată care duce la fapte bune. Așadar, viața creștinului se concentrează pe „astăzi”, nu pe o dată din viitor.

În școala alexandrină, tradiție reprezentată de Clement din Alexandria, s-au făcut conexiuni între pasajele din Barn. 10 și Psalmul 1, adică între aspectele negative și cele pozitive din legile alimentare oferite de Moise și deschiderea cuvintelor din Psalmul 1².

Clement din Alexandria (STROMATA VIII, p. 109) elaborează chiar o altă interpretare a simbolismului legislației alimentare: biserica este asemănătoare animalelor care au copita despăcată (au acces prin credința în Tatăl și în Fiul) și rumegă (studiul Cuvântului lui Dumnezeu noapte și zi, vezi Ps. 1:2); evreii rumegă (au „Cuvântul”), dar nu au copita despăcată (adică nu cred în Tatăl și în Fiul); ereticii au copita despăcată (recunosc pe Tatăl și pe Fiul), dar nu rumegă (înțelegerea inadecvată a Scripturii, precum și etică inadecvată); cei care nu au copita despăcată și nu rumegă sunt în întregime necurați. În esență, aceeași explicație este găsită la Irineu (vezi IRINEU 8:2, 3) și Novațianus (vezi NOVATIANUS), care identifică ultima categorie cu ne-evreii.

Atât Aristeas, cât și Filo arată că iudaismul deja a aplicat o interpretare simbolică a aspectelor pozitive ale legilor alimentare. Pentru copita despăcată ei indică (1) distingerea fiecărui act în vederea dreptății și (2) separarea evreilor de imoralitatea ne-evreilor (în special sexuală), în timp ce amintirea faptelor minunate ale lui Dumnezeu este indicată prin rumegare. Filo oferă, de asemenea, o analiză detaliată în care arată copita despăcată ca discriminarea de virtute din viciu, în timp ce rumegarea reprezintă suport pentru meditație asupra digestiei și a învățăturilor divine (PHILO 4:107). Potrivit lui Filo, anumite filosofii imorale sunt reprezentate de cei care au copita despăcată, dar nu rumegă.

Clement din Alexandria știa cel puțin alte două interpretări ale Ps. 1:1. Când comparăm simbolismul acestor expoziții, schema apare după modelul următor:

Psalmul 1:1	Barn.	Clement din Alexandria 1	Irineu	Clement din Alexandria 2
sfatul neevlavioșilor	pește în întuneric - deja judecat	apostat/ cel rău	nu adevăratul Dumnezeu	ne-evreii
calea păcătoșilor	două fețe ca porcii	căzuți din lege	știu, dar nu fac	Evreii
scaunul batjocoritorilor	jefuitori ca păsările	judecată rea	învățătura ereticilor	ereticii

Observăm cele două direcții în care s-a mutat interpretarea: etice și doctrinare. Barn. reprezintă primul suport și este destul de aproape de interpretările elenistice evreiești cu privire la legile alimentare. Pe de altă parte, Clement din Alexandria

² Pentru un studiu general al interpretării Psalmului 1, vezi Loewe 1957, p. 492-514.

arată modul în care simbolismul doctrinar a devenit stilizat în creștinism ca o aplicație logică de abordare a eticii gnostice care se aplică anumitor grupuri de persoane.

3.2. Interpretarea animalelor considerate necurate

Animalele necurate sunt considerate, alegoric, oameni cu purtări pătimase. Un om pătimas nu poate fi numit om, fiindcă nu se deosebește de animale. Dacă mintea întunecată de patimi este cea care ne diferențiază de animale, atunci suntem pradă propriilor poftă și manifestări instinctuale.

Porcii sunt considerați egali cu ereticii, care știu suficient pentru a-l chema ocazional pe Dumnezeu, sau cu creștinii firești, care sunt dedați spre senzualitate imorală. Pe de o parte, porcul descoperă plăcerea nebună și dorința necurată; necumpătarea alimentară și plăcerea sexuală; necumpătarea în trândăvie, veșnic scărpinându-se de ce are în jur și culcându-se în noroi, devenind grăsime pentru sacrificare și distrugere. Pe de altă parte, porcul este un simbol pentru oamenii care, atunci când trăiesc în belșug, uită de Dumnezeu, dar când trec prin necazuri și neajunsuri, își amintesc de El. Porcul când este sătul doarme, dar când este flămând gâștă, iar când primește mâncare se liniștește.

Însă în Barn. autorul îndeamnă cititorii să nu mănânce nici șoim, nici ceva iute de zbor, nici vultur, transmițând ideea că nu este bine să te apropii de cei care își asigură viața prin jefuire, și îi alegorizează pe ceilalți oameni în mod similar (Kraft 1961, p. 180-190). Vulturul, uliul și corbul reprezintă o categorie a oamenilor de care nu ar trebui să te „lipești”, cu care nu ar trebui să te asemeni, fiindcă nu știu să-și câștige hrana în mod cinstit, ci prin fărâdelege, răpind averile altora. Ei sunt, aparent, nevinovați, însă pândesc și caută un moment oportun pentru a răpi – la fel ca păsările amintite mai sus, care nu știu să-și câștige hrana, ci trândăvesc.

Charles H. Hoole susține că Moise, vorbind despre interdicțiile din Levitic, a avut în minte trei doctrine (în Barn. 10:1-3). Porunca lui Dumnezeu nu este, prin urmare, că acestea nu ar trebui să fie mâncate, iar Moise a vorbit într-un sens spiritual (Barn. 10:9). Această concepție nu pare să fie susținută de Biblie. Dumnezeu i-a poruncit lui Moise să nu consume, iar porunca era literală (Deut. 14:8). Autorul epistolei consideră că porunca primită de poporul Israel cu privire la abținerea de la consumarea animalelor necurate a fost interpretată greșit de către israeliți. Așadar, înțelegerea acestei interdicții doar în sens literal – și nicidecum spiritual – este o greșală.

4. Legea sanitară mozaică în Noul Testament

Întrucât Barn. aparține scrierilor NT – chiar dacă este considerată scriere apocrifă –, ne vom concentra atenția asupra scrierilor canonice ale NT, pentru a vedea dacă Isus sau urmașii Săi au respectat sau nu au respectat legea sanitară mozaică, ori dacă interdicția consumului de animalele trebuia înțeleasă în mod spiritual și nu literal.

În primul rând, episodul descris în Marc. 7 a implicat un litigiu între Isus și unii dintre învățătorii Legii cu privire la spălarea ceremonială, dar aici nu este vorba despre distincția dintre animalele curate și necurate (Blass/ Debrunner/ Funk 1961, p. 75) și carnea lor, ci despre alimente necurate din punctul de vedere al tradiției fariseice, respectiv despre cele care sunt necurate pentru că au fost ingerate cu mâinile nespălate. Isus spune, în esență, că acest lucru nu este necesar. Mâncarea pe care voiau să o mănânce era deja curată și nu trebuia să fie curățită din nou – ceremonial – prin spălarea mâinilor înainte de a o mânca (Hendriksen/ Kistemaker 2001, 10:282). Implicațiile faptului că latrina și nu Isus este cea care curăță toate bucatele sunt că Isus nu anulează distincția mozaică dintre curat și necurat, ci doar legile fariseice amintite în contextul imediat.

În al doilea rând, nu se poate spune nici că la cruce a fost anulată legea mozaică pentru creștini, deoarece Consiliul Bisericii din Ierusalim, așa cum este înregistrat în Fapte 15, utilizează alte legi – în mod specific dietetice – pentru creștini. Îl putem vedea pe Petru în continuare menținând o astfel de distincție în propria sa practică după momentul crucii, așa cum observăm în Fapte 10. Dacă Isus ar fi spus că toate animalele au devenit curate și astfel nu mai este valabilă legea, atunci această poveste a lui Petru din Fapte ar avea o relație oarecum surprinzătoare. Cu acea ocazie, Petru susține ferm că nu a mâncat nimic necurat până în momentul acela. Petru, un observator al episodului descris în Marc. 7 (vezi Mat. 15:10-20), nu și-a schimbat practicile de a se conforma cu prezentul standard nou presupus.

Alte relatări care apar în NT sunt cazurile descrise în instrucțiunile lui Pavel din Rom. 14 și 1Cor. 8 și 10 cu privire la carnea – fie curată, fie necurată – care a fost oferită idolilor.

Așadar, în învățăturile NT nu găsim niciun argument care să anuleze responsabilitatea de a distinge între cărnurile curate și necurate. Aceasta ar trebui să rămână ca o obligație continuă a creștinilor. Cu alte cuvinte, în NT nu găsim niciun suport pentru interpretările spirituale din Barn.

5. Erori de interpretare

În 10:1 Barnaba³ scrie că legile levitice cu privire la alimentație vizează trei doctrine (gr. τρία δόγματα) și repetă acest lucru în versetul 9. Însă în versetele 6-8 el discută despre alte trei porunci care par să contrazică pretenția sa numerică la versetele 1 și 9.

Discutarea primelor trei porunci diferă în anumite privințe de discuția celui de-al doilea grup de trei porunci. Versetele 10:3-5 par să stea într-un fel de relație schematică cu legea Pentateuhului, așa cum se găsește în Lev. 11 și Deut. 14. Deci, în Levitic interdicția consumului de porcine (Lev. 11:4) este urmată de interzicerea consumului de pește fără solzi (Lev. 11:7), care este urmată, la rândul ei, de interzicerea consumului anumitor tipuri de păsări (Lev. 11:10). În timp ce ordinea

³ Ori de câte ori va apărea numele lui Barnaba, ne vom referi la autorul Epistolei lui Barnaba, întrucât nu știm cine este acesta.

din Barn. 10:3-5 este diferită de cea din Levitic (peștii și păsările apar în ordine inversă), categoriile (animale, pești și păsări) rămân aceleași. Spre deosebire de aceasta, Barn. 10:6-8 amintește doar animale terestre, dintre care una, hiena (Barn. 10:7), nu este menționată în LXX⁴ și nici în Textul Masoretic și condamnarea se concentrează numai pe obiceiurile sexuale, iar acest lucru se bazează, în primul rând, pe speculațiile zoologice⁵. Mai mult decât atât, structura gramaticală din Barn. 10:1; 3-5; 9 diferă de cea din 10:6-8.

Barn. 10:10, o aplicație a Ps. 1:1 (Harris 1911, p. 192) la cele trei tipuri de animale descrise în versetele 3-5, nu ar trebui să fie pus după Barn. 10:9. Probabil că textul a fost atașat inițial la versetele 3-5 (unde se menționează aceleași creaturi)⁶. Iar Barn. 10:11, în care găsim o interpretare alegorică a interdicției utilizării în alimentație a animalelor care nu rumează și nu au copita despicată, pare a fi adăugat la materialul care îl precedă și nu are nicio legătură literară cu materialul.

Cu toate acestea, merită evidențiate punctele de vedere ale lui Klaus Wengst (1984) cu privire la capitolul 10 din Barn. El susține că versetele 1, 3-5, 9-10 provin dintr-o sursă; versetele 6-8 provin dintr-o sursă diferită – alta decât cea a versetelor amintite anterior – și este posibil să fi fost adăugate la original, probabil, de către Barnaba. La 10:2a autorul introduce ceea ce pare să fie o implicație personală (indicată prin utilizarea expresiei *πέποι γέ τοι* care tinde să evidențieze sentimentele originale ale autorului). Versetele 2, 11 și 12 sunt considerate singurele din capitol asupra paternității cărora nu este niciun semn de întrebare. Acest lucru ar putea să ne facă să considerăm capitolul ca fiind format din două blocuri de tradiție (posibil trei, dacă includem 10:11), care au fost oarecum absurd puse împreună. Într-adevăr, interpretările prezentate sunt, într-un anumit sens tradițional, puternice.

Tonul general al capitolului 10 este diferit de cel din capitolele 2, 3, 9, 15 și 16, care se ocupă în mod similar cu legislația ritualului evreiesc. Aceasta este văzută nu numai în absența unei dimensiuni creștine a capitolului, ci și a interpretării susținute. Alegoria din capitolul 10 pare să fie o adăugare la restul manuscrisului (cf. Paget 1994, p. 196). Cu alte cuvinte, cel puțin în capitolul 10 din Barn. avem destule dovezi încât să credem că unele versete sunt o interpolare.

Robert Kraft (1961, p. 197-198) susține că este posibil ca ceea ce găsim în scrierea lui Barnaba să fie concepțiile unor școli evreiești: „Aici este una dintre cele mai clare dovezi ale relației strânse dintre Barnaba și tradițiile unui iudaism târziu

---

⁴ În acest sens, vezi Clemens Alexandrinus, *Paidagogos* (Münster, Westf., Aschendorff, 1965), 2.83:4 și 87:4, care discută, de asemenea, interdicția de a mânca hiena, ceea ce înseamnă că el crede că aceasta este o tradiție biblică.

⁵ Pentru o discuție detaliată a istoricului păgân al acestei speculații zoologice, vezi Kraft 1961, p. 200-209.

⁶ Clement, cu unele modificări, citează acest pasaj în STROMATA I-VI, 2.67:1, dar dă o altă interpretare a Ps. 1:1. În general, acest psalm a fost utilizat în contexte parenetice (vezi STROMATA I-VI, 5.31:1; TERTULLIAN, 2.19:2 și 4.42:8) și cu o anumită frecvență de către creștini.

extrem de sofisticat⁷. Pentru aceasta, el găsește sprijin în ARISTEAS, seria II, 128 și în PHILO 4:100, unde sunt găsite citirile spiritualizate/ etice ale legilor alimentare⁸. Deși este puțin probabil ca Barnaba să aibă dependență directă cu aceste două surse pentru ceea ce scrie el în capitolul 10 (paralelele nu sunt suficiente pentru a sugera dependența literară), pare probabil ca Barnaba să împrumute dintr-o tradiție de interpretare destul de comună iudeo-elenistică, confirmată de Aristeas și Filo, care au încercat – într-un context apologetic – să explice interdicțiile evreiești cu privire la dietă⁹.

Teza lui Kraft devine mai convingătoare când observăm că (1) nu există nimic în capitol care este specific creștin; (2) în versetele 6-7 și 11 formatul de interpretare este din întrebări și răspunsuri¹⁰ și (3) cuvintele finale ale versetului 11 (Βλέπετε, πὸς ἐνομοθέτησεν Μουσιση καλῶς) au un ton puternic apologetic (cf. Windisch 1920, p. 364).

În Barn. 10:2a, Barnaba afirmă că legislația lui Moise, legile produselor alimentare, nu a fost niciodată menită să fie interpretată într-un sens literal, ci întotdeauna spiritual. O astfel de afirmație este repetată în versetul 9 și în versetul 12. S-ar putea argumenta că aceste declarații au fost preluate de Barnaba și folosite. Nu există niciun motiv să se creadă că evreii nu ar fi putut gândi același lucru despre legile alimentare¹¹, dar o astfel de opinie nu poate fi credibilă pentru natura intruzivă a acestor versete¹², nici pentru faptul că în versetele 9 și 12 evreii sunt percepuți în mod clar ca interpreți falși¹³.

De asemenea, este relevantă pentru argumentul nostru observația că nicăieri în literatura creștină existentă nu găsim teza că evreii n-ar fi trebuit să respecte legile

⁷ Vezi Windisch 1920, p. 316, care susține că Barnaba a luat acest pasaj direct din concepțiile iudaice.

⁸ Paralelele de la Aristeas sunt mai numeroase decât la Filo.

⁹ Pentru contextul apologetic, vezi ARISTEAS, p. 128. Aristeas, pretinzând că reprezintă mulți ne-evrei, îl întrebă pe Eleazar, Marele Preot, în mod specific despre motivul pentru care legea evreiască consideră unele alimente curate și unele alimente necurate; și ARISTEAS, 168: după ce a dat o serie de interpretări alegorice ale acestor legi, se afirmă că toate legile au fost reglementate în vederea justiției.

¹⁰ A se vedea cuvintele interrogative πρὸς τί care introduc întrebarea în versetele 6 și 7 și cele trei întrebări din versetul 11 introduse de τί λέγει, τί οὖν λέγει, τί δὲ τὸ διχλοῦν.

¹¹ A se vedea concluzia sa: „Pe scurt, ar fi greșit să presupunem că antagonismul aparent al lui Barnaba la o interpretare literală a legilor produselor alimentare date de Moise provine în mod necesar de la antagonismul creștin la Tora evreiască” (Kraft 1961, p. 220).

¹² 10:2, unde găsim prima afirmație că legea ar trebui să fie interpretată numai spiritual, este introdus de πέρως γέ τοι, una dintre frazele conjunctive preferate ale lui Barnaba, de obicei indicând un comentariu propriu. 10:9, cu referire la pofta cărnii – evrei, de asemenea, apare ca o completare; și versetul 12 este concluzia proprie a lui Barnaba la întregul pasaj.

¹³ Acesta este cazul particular în cuvintele introductive ale versetului 12: ἀλλὰ πόθεν ἐκείνοις ταῦτα νοῆσαι ἢ σοιέναι.

rituale literalmente. De exemplu, IUSTIN (20:3-4), TERTULLIAN (2:18) și Origen¹⁴, toți – pe căi diferite – susțin o înțelegere literală a legilor. În mod semnificativ, Clement din Alexandria, care citează Barn. 10 (STROMATA I-VI, 2.67 și 5:51-52) și care susține interpretarea alegorică a legilor alimentare¹⁵, nu pare să sprijine în mod exclusiv o interpretare simbolică¹⁶ sau de a efectua interpretări ale acestor legi într-un context anti-evreiesc.

Unii ar putea indica Diognetus 4:2 (Radford 1908) pentru o paralelă cu ceea ce găsim în Barnaba. Este adevărat că Diognetus respinge legile alimentare și alte legi rituale evreiești, spunând că sunt fără valoare, fără a sugera că au avut vreodată legitimitate; dar Diognetus nu argumentează împotriva Scripturii¹⁷.

6. Concluzii

În cursul interpretării sale cu privire la VT, Barnaba adoptă o atitudine radical anti-evreiască, unică în literatura creștină de la începuturi. Într-un atac susținut la adresa iudaismului, autorul declară că prevederile distincte ale Legii mozaice, inclusiv sacrificiile de animale, reprezintă greșeli derivate din orbirea evreilor și din faptul că aceștia s-au sprijinit pe un înger rău (Barn. 9:4). Pe baza unei interpretări alegorice a Vechiului Testament, inclusiv a legilor alimentare din Levitic, el dă Vechiului Testament un sens cu totul străin de intenția autorilor originali.

Autorul încearcă să arate că numai creștinii înțeleg adevăratul sens al Scripturilor (Barn. 10:12) și că aceștia sunt moștenitorii adevărați și intenționați de Dumnezeu ai legământului Său.

După cum am observat în capitolele precedente, unele texte din Barn. 10 par să nu aibă legătură textuală cu restul capitolului, ceea ce ne face să credem că aceste versete au fost introduse ulterior. Pe parcursul epistolei, autorul prezintă o alegorie tensionată și uneori face apel la mituri și declarații biologice.

Autorul, rămas necunoscut, era un foarte bun cunoscător al VT, pe care îl tâlcuiește alegoric, interpretându-l într-o manieră duhovnicească, creatoare. Scriitorul spiritualizează legile dietetice și spune că diferitele animale necurate reprezintă diferite tipuri de comportamente în care un creștin nu ar trebui să se angajeze. Deși poate exista o analogie legitimă aici (creștinii comportându-se ca porcii), analogia nu dovedește că Dumnezeu nu dorește ca poporul Său să ia poruncile literalmente și să se abțină de la aceste tipuri de animale.

---

¹⁴ Origen interpretează legile alimentare ca referindu-se la oameni și împotriva opoziției evidente apare o astfel de interpretare, dar detaliile interpretării sale nu prezintă nicio asemănare cu cele găsite în Barn. 10. Vezi ORIGEN 7:4.

¹⁵ Clement este creștinul cel mai apropiat de tradiția interpretativă reprezentată de Barn. 10.

¹⁶ În acest sens, vezi STROMATA I-VI, 2,105:1-3: „Legea ne dă o educație pornind de la utilizarea animalelor, interzicerea consumului de animale care sunt în mod natural grase, ca porcul?”. Acest lucru pare să reflecte o tradiție evreiască de interpretare. Vezi PHILO, 4:100.

¹⁷ Argumentele sale împotriva legilor rituale evreiești sunt în întregime raționaliste. El nu argumentează desființarea legilor sau interpretarea alegorică.

Bibliografie

A. Izvoare

- ARISTEAS = Henry St. John Thackeray, *The letter of Aristeas: translated with an appendix of ancient evidence on the origin of the Septuagint*, „Translations of early documents. Series 2, Hellenistic-Jewish texts”, London, Society for promoting christian knowledge, 1918.
- BARN. = Charles H. Hoole (trad.), *The Epistles of S. Clement, S. Ignatius, S. Barnabas, S. Polycarp*, London, Rivingtons, 1885.
- IRINEU = Irineu de Lyon, *Adversus haereses libri 5*, Lugduni, Amisson, 1677.
- IUSTIN = Saint Martyr Justin, *Dialogue with Trypho*, translated by Thomas B. Falls, revised and with a new introduction by Thomas P. Halton, edited by Michael Slusser, Washington, District of Columbia, Catholic University of America Press, 2003 („Fathers of the church”, vol. 3).
- NOVATIANUS = Novatianus, *Epistula de cibis iudaicis*, Gustav Landgraf/ Carl Weyman (eds.), „Archiv für lateinische Lexikographie und Grammatik”, XI, 1898, nr. 2, Leipzig, B.G. Teubner.
- ORIGEN = Origen, *Homilies on Leviticus: 1-16*, Gary W. Barkle (ed.), Washington, D.C., Catholic University of America Press, 1990 („Fathers of the church”, vol. 83).
- PHILO = Philo of Alexandria, *De specialibus legibus III et IV*, André Moses (ed.), Paris, Éditions du Cerf, 1970.
- STROMATA I-VI = Clemens Alexandrinus, *Stromata I-VI*, Otto Stählin (ed.), Leipzig, Hinrichs, 1906.
- STROMATA VII-VIII = Clemens Alexandrinus, *Stromata. Buch VII und VIII*, Otto Stählin (ed.), Leipzig, J.C. Hinrichs'sche Buchhandlung, 1909 („Die Griechischen Christlichen Schriftsteller der ersten drei Jahrhunderte”, vol. 17).
- TERTULLIAN = Tertullian, *Adversus Marcionem*, Ernest Evans (ed.), Oxford, Clarendon Press, 1972 („Oxford early Christian texts”).

B. Literatură secundară

- Blass, Friedrich/ Debrunner, Albert/ Funk, Robert Walter, *A Greek Grammar of the New Testament and Other Early Christian Literature*, Chicago, University of Chicago Press, 1961.
- Cotelier, Jean Baptiste, *S.S. Patrum, qui temporibus apostolicis floruerunt, Barnabae, Clementis, Hermæ, Ignatii, Polycarpi, opera edita et inedita, vera et suppositicia: una cum Clementis, Ignatii, Polycarpi actis atque martyriis*, Lvteciæ Parisiorvm, Typis Petri Le Petit, 1672.
- Davidson, Samuel, *The Canon of the Bible*, New York, Peter Eckler Publishing Co., 1877.
- Hadas, Moses, *Aristeas to Philocrates*, New York, 1951 („Jewish Apocryphal literature”).
- Harris, J. Rendel, *The Odes and Psalms of Solomon*, Cambridge, University Press, 1911.
- Hendriksen, William/ Kistemaker, Simon J., *Exposition of the Gospel According to Mark*, Grand Rapids, Baker Book House, 2001 („New Testament Commentary”).
- Kraft, Robert Allan, *The Epistle of Barnabas: Its Quotations and Their Sources*, Unpublished PhD Dissertation, Harvard University, 1961.
- Loewe, Raphael, *The Jewish Midrashim and patristic and scholastic exegesis of the Bible*, Berlin, Akademie-Verlag, 1957.
- Paget, James Carleton, *The Epistle of Barnabas: Outlook and Background*, Tübingen, J.C.B. Mohr, 1994 („Wissenschaftliche Untersuchungen zum Neuen Testament”, 64).

- Radford, Lewis B., *The Epistle to Diognetus*, New York, E.S. Gorham, 1908 („Early church classics”).
- Simon, Maurice/ Epstein, Isidore, *The Midrash rabbah*, London, Soncino, 1977.
- Wengst, Klaus, *Didache (Apostellehre). Barnabasbrief. Zweiter Klemensbrief. Schrift an Diognet*, München, Kösel-Verlag, 1984 („Schriften des Urchristentums”).
- Windisch, Hans, *Der Barnabasbrief*, Tübingen, J.C.B. Mohr, P. Siebeck, 1920 („Handbuch zum Neuen Testament. Ergänzungs-Band. Apostolischen Väter”, 3).